

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на

Димитър Александров Димитров

на тема: *Черепишкият типик (ЦИАИ 44) от XIV век в контекста на среднобългарската традиция на църковните устави*

за присъждане на образователната и научна степен *Доктор*

в професионално направление *2.4. Религия и теология*

по научната специалност *Старобългарска книжнина и химнология*

за нуждите на СУ „Св. Кл. Охридски“

от проф. дфн Валентин Канавров

Дисертацията е в обем от 221 стр., вкл. библиография, списък на източниците и съкращенията и приложения. Чистият текст е 187 стр. Библиографията е впечатляваща като обем, релевантна на съдържанието на дисертацията и достатъчна в изворово, информационно, херменевтично и интерпретативно отношение. Дисертацията е придружена от автореферат и съпътстващи документи. Авторефератът в обем от 24 стр. стриктно следва структурата на дисертацията и напълно възпроизвежда нейното съдържание. В автореферата коректно са отразени основните приносни моменти на дисертацията и публикациите на автора по нейната тематика. Съпътстващите документи са пълни според изискванията на закона и другите нормативни документи, които уреждат процедурата.

Димитър Димитров завършва богословие с магистърска ОКС в СУ „Св. Кл. Охридски“. Има специализации по славянска кирилска палеография и кодикология и новогръцки език. В момента е гл.ас. в Катедра „Библеистика“ на Богословския факултет на СУ.

Според мен основните достойнства на дисертацията могат да се групират по 4 направления: теоретично-богословско (значение на Черепишкия типик за източноправославната литургия), методологично (прецизно кодикологическо и палеографско изследване на Типика), филологическо (разчитане на някои досега непубликувани приписки на

Типика) и културно (значение на Черепишкия типик за българската и източноправославната култура).

Дисертацията е организирана в увод, 4 глави и заключение. Те са добре балансирани както в изследователски план, така и като изложение на основните идеи и методологическия подход на дисертанта. Първата глава ситуира Типика в обхвата на книжовното и културно наследство на Черепишкия манастир. И най-беглите сравнения на духовния статус на манастира през 17.-18.-19. век и сега не са в полза на нашето поколение. Дано дисертации като тази са стимул поне за архитектурното съхранение на манастира. Втората глава е основна за дисертацията. В нея се анализира съдържанието на Черепишкия типик на основата на неговата кодикологична, палеографска и правописна анализа. Дисертантът педантично провежда изследването като стига до множество конкретни особености на Типика от литургично и езиково естество. Третата глава е посветена на превода. Според Димитров Черепишкият типик е базова превод-редакция на Йерусалимския типик. Тъй като Типикът е „силно фрагментиран и слабо свързан текст“, то усилията са насочени към изясняване на богослужебната лексика, която включва както догматически понятия (макар те са сравнително малко на брой), така степени и длъжности на църковната йерархия и манастирската йерархия, елементи от устройството на храма, съседни и одежди, извършване на богослужебна практика и, разбира се, литургически термини. Като приложения в тази глава са дадени сравнителни таблици на литургическите термини и е представен текстът на кондаците в Типика. Четвъртата глава разглежда Черепишкия типик в композиционен план. Чрез синхронна и диахронна анализа дисертантът търси особеностите на Типика в сравнение с други химнографски сборници. Главата съдържа и две приложения, които съдържат текста на чина за Умиване на нозете по Черепишкия типик и таблица за структурата на чина за Умиване на нозете по други извори.

В рубриката „Препоръки“ бих изразил желанието си да видя монографична публикация на дисертацията, като в нея допълнително се

обърне внимание и на по-широката културна значимост на Черепишкия типик за българската и православната култура.

Димитров формулира приносните моменти на своята дисертация в 10 пункта. Те са реални и доказани. Сравнително голямото число приноси идва от това, че дисертантът ги формулира по описателно методологически, а не по концептуален, научен или културологичен принцип. Приносите биха могли да бъдат формулирани и така: теоретичен (многостранно богословско изследване на Черепишкия типик като елемент от корпуса на източноправославното богослужение), методологичен (разгърнатата методология на анализа), културологичен (културна стойност на изследването по отношение на българската и православната култура) и филологически (анализа на статуса и развитието на българския език). Разбира се, рефлексията върху приносите е приоритетно авторово право.

Дисертантът има 3 публикации по темата на дисертацията.

Нямам принципи несъгласия с постановките на дисертацията.

Нямам съвместни публикации с дисертанта.

Заключение: Като имам предвид стриктното богословско и филологическо изследване на дисертанта, херменевтичното прецизиране на текстовете и контекстите на Черепишкия типик откъм Студийската и Йерусалимската редакции на Типика и техните преписи и интерпретации в православния свят, както и културологичната стойност на дисертацията по отношение на средновековната българска култура въобще, категорично предлагам на членовете на уважаемото научно жури по защитата на дисертацията на **Димитър Александров Димитров** на тема: ***Черепишкият типик (ЦИАИ 44) от XIV век в контекста на среднобългарската традиция на църковните устави*** да я гласуват за успешно защитена, като присъдят на дисертанта образователната и научна степен „**доктор**” по научната специалност ***Старобългарска книжнина и химнология*** в професионално направление ***2.4. Религия и теология***.

София, 02. декември 2014 г.

Преп. Йоан и Андрей

(проф. дфн Валентин Канавров)